

Įtraukiojo ugdymo apibrėžtis

Įtraukusis ugdymas praktikoje įgyvendinamas vadovaujantis dviem sampratomis: *individualioji įtrauktis* ir *įtrauktis visiems*.

Šalies bendrojo ugdymo mokyklose dažniausiai vadovujamasi *individualiosios įtraukties* samprata, pagal kurią veikla yra orientuota į pagalbos organizavimą tam tikroms mokinių grupėms, individualiai atskiriems mokiniams pagal jų poreikius pritaikant ugdymo turinį, metodus, ugdymo ir pagalbos priemones. Ugdymas skirtas mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, klasėje vykdomas lygiagrečiai bendram ugdymo procesui. Toks ugdymo organizavimas reikalauja iš mokytojo laiko ir dėmesio paskirstymo atskiriems mokiniams arba jų grupėms. Mokytojui tai tampa nelengvu iššūkiu, todėl šių mokinių ugdymas neretai pavedamas specialistams (dirbti už klasės veiklos ribų). Ugdymo proceso diferencijavimas vyksta klasėje ugdymo proceso metu arba specialistų kabinetuose. Mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių išgyvena atskirtį ir stigmatizacijos patirtis, nes kiti mokiniai mato, kad turinys ir metodai individualizuojami būtent jiems.

Siūloma laikytis *įtraukties visiems* sampratos, kuri Europoje ir kitose pasaulio šalyse laikoma pažangia, tvaria ir yra siejama su sėkmingu visų mokinių dalyvavimu bendrame ugdymo procese, nes remiasi požiūriu, kad visi mokiniai yra skirtingi. Ugdymo procesas yra modeliuojamas, kuriant lanksčią mokymosi aplinką, kurioje dalyvauti gali visi skirtingas galimybes ir poreikius, turintys mokiniai. Mokytojas numato su kokiais barjeriais gali susidurti jo klasės mokiniai, kelia lanksčius, kiekvienam prieinamus tikslus, pasiūlo skirtingų metodų ir priemonių, kurios leidžia kiekvienam mokiniui pasirinkti sau tinkamiausią mokymosi būdą bendrame mokymosi kontekste. Specialieji pedagogai veikia kartu su mokytojais modeliuojant ir įgyvendinant ugdymą be kliūčių visiems mokiniams. Ugdymo proceso diferencijavimo pastangos persikelia į ugdymo planavimo ir pasirengimo etapą, o mokymo procesas tampa labiau vientisas nei individualios įtraukties atveju.

Pagrindiniai principai, kuriais remiamasi/ rekomenduojama įgyvendinti įtraukųjį ugdymą:

1. **Bendruomeniškumo skatinimas.** Heterogeniška bendruomenė yra grindžiama pagarbos bei tolerancijos vertybėmis. Kiekvienas bendruomenės narys yra atsakingas už kitų narių pilnavertį dalyvavimą. Ugdytiniams stengiamasi padėti suprasti jų bei kitų poreikius, racionaliai pasidalijant vaidmenimis, suteikiant reikiamą pagalbą vieni kitiems.

2. **Ugdymo veiklos pritaikymas.** Kiekvienam mokiniui ugdymo turinys turi būti diferencijuojamas pagal jo galias, stiprybes. Pasiekimų vertinimai yra individualizuojami. Bendrieji reikalavimai išsilavinimui pritaikomi suteikiant mokiniui jo galias ir pomėgius atitinkančią veiklą visuomenėje.

3. **Metodologinis universalumas.** Pedagogai turi išmanyti mokymo metodus, gebėti juos pritaikyti įgyvendinant integralų diferencijuotą ugdymo turinį. Mokytojas turi pripažinti visų moksleivių individualumą, sukurti tokią mokymo(si) aplinką, kurioje mokinys galėtų nuosekliai mokytis individualiu lygmeniu, remdamasis asmeninėmis galiomis.

Specialieji ugdymosi poreikiai – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių.

Prevencinė programa – planingų ir sistemingų priemonių, padedančių stiprinti mokinio asmenybės ir aplinkos apsauginius veiksnius ir mažinti rizikos veiksnių įtaką, visuma.

Smurtas prieš vaiką – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, jeigu dėl to vaikas mirė, buvo sutrikdyta jo sveikata, normali raida, jam sukeltas skausmas ar pavojus gyvybei, sveikatai, normaliai raidai ar pažeminta vaiko garbė ir (ar) orumas. Smurtu prieš vaiką taip pat laikoma vaiko nepriežiūra. Smurtu nelaikomi veiksmai, kuriais prieš vaiką panaudojama fizinė jėga ir vaikui sukeliamas fizinis ar psichinis skausmas, kai šiais veiksmais siekiama išvengti didesnio pavojaus vaiko fiziniam ar psichiniam saugumui, sveikatai ar gyvybei ir to negalima pasiekti kitomis priemonėmis.

Kompleksinė pagalba – socialinės, sveikatos priežiūros, švietimo, psichologinės ir kitokios pagalbos priemonių derinys, sudarantis sąlygas vaiko atstovams pagal įstatymą užtikrinti vaiko saugumą, kokybišką šeimos funkcionavimą ir būtiną jos gerovę. (Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas)

Vaiko atstovai pagal įstatymą – vaiko tėvai, vaiką įvaikinus, – tėvai, nustačius globą ar rūpybą, – globėjai ar rūpintojai, įstatymų nustatytais atvejais – valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija.

Vaikui nesaugi aplinka – vaiko gyvenamoji ar kita aplinka, kurioje kyla pavojus vaiko gyvybei, sveikatai ar normaliai raidai dėl nepriežiūros, smurto ar kitų socialinės rizikos veiksnių.